

Temanummer

Inspiration & tips från NCFF:s nyhetsbrev

Före hand, huvud & hjärta!

- Utomhuspedagogik i skolan

Vi går ut för att lära in!

Skolans utemiljö har
stor potential

Att lära genom upplevelser

7 steg till en bra
skolgård!

**Hoppa, springa,
skapa, leka, klura
äta...**

**.....titta in på
www.ncff.nu
och bli inspirerad!**

På vår hemsida finns massor av kunskap och idéer om den viktiga helheten, det vill säga vad som bidrar till att barn och ungdomar mår bra och kan lära sig för livet. Lägga upp hemsidan som en favorit och ta för vana att titta in med jämna mellanrum.

Det går även att prenumerera på vårt nyhetsbrev!

På NCFFs hemsida hittar du bland annat:

- tips och idéer om praktiska övningar
- spännande lästips såsom våra egna publikationer
- lärande skolexempel
- aktuella nyheter
- tips om forskning och fortbildning
- ett uppdaterat kalendarium

Välkommen!

Temanummer - Utomhuspedagogik i skolan
Utgiven av: NCFF - Nationellt centrum för främjande av god
hälsa hos barn och ungdom 2010
Ansvarig utgivare: Charli Eriksson, NCFF
Produktion & layout: Camilla Bergholm, NCFF
Omslagsbild: Camilla Bergholm ©
Tryck: Tetab Tryckeri Örebro 2010

Låt inte lärandet stanna vid tröskeln!

Om lärare och elever oftare vågar lämna den formella platsen för lärandet (skolbyggnaden) och ge sig ut i ett levande landskap för att upptäcka och uppleva förstahandserfarenheter, banas nya stigar i hjärnan och hela kroppen för meningsfulla kreativa lärprocesser.

Genom att vidga blicken, höja foten och ta första steget ut i närmiljön, stannar inte lärandet på tröskeln. Därute väntar spännande sociala möten och kunskaper - som öppnar upp för nya frågeställningar, andra pedagogiska lösningar och ett varierat lärande. Den fysiska erfarenheten av landskapet får härmed en ökad pedagogisk betydelse - närmiljö blir lärmiljö. Språkliga begrepp införlivas genom direkta kontakter med de sinnliga erfarenheterna av fenomenen utomhus.

Lusten att lära är sammankopplad med förmiddelsen av hälsa och välbefinnande som är viktigt att uppmärksamma i skolutvecklings-sammanhang. I en skola som accentuerar bildning och hälsa, behövs därför ett platsrelaterat perspektiv i undervisningen, dvs. ett verkligt lärande landskap. Jag menar att hälsan är globalt hotad om vi inte i vår tidiga barndom får många erfarenheter av gröna, variationsrika natur- och kulturpräglade närmiljöer och där förvärvar insikter som kan läggas till grund för en mer hälsofrämjande livsstil. Utbildningssystemet har här ett centralt framtidsuppdrag att fylla.

Väl mött!

Anders Szczepanski, Enhetschef,
Centrum för Miljö- och
Utomhuspedagogik, Linköpings
universitet

Innehåll

Vi frågar barnen!	4
Vad är Utomhuspedagogik?..	4
Vad säger styrdokumentet?..	7
Ett lustfyllt lärande kan väcka nyfikenhet i alla ämnen!	8
Pedagogens verktyg!.....	9
7 steg till en bra skolgård! ..	9
Integrera utomhuspedagogik i undervisningen!	9
Lästips!	12
Elias Fries i Hyltebruk -ett lärande exempel	14
Skolans utemiljö har en stor potential	15
Äventyrspedagogik	15
Geocaching	16
Parkour	17
Utenavet.....	17
Forskning	19
Länktips!	20
Övrigt.....	21

Vi frågar barnen! Vad är det bästa med att vara utomhus?

Tyra, 8 år

- Att man kan vara i skogen och plocka svamp och lingon. Eller så kan man bygga kojor! Och så blir man gladare och piggare ute för man får en massa spring i bena!

- Den friska luften! På hösten är det extra fint med alla färgerna och på vintern finns det så mycket roliga aktiviteter man kan göra. Det känns som mer fritt att vara ute än inne.

Sofia, 16 år

Axel, 12 år

- Att det blir så skönt att få komma in igen om det är i kallt ute! De mindre barnen tycker det är kul att leka lekar och sånt ute men jag vill hellre bara vara med kompisar. Ibland hittar vi på saker, om vi känner för det.

Emma, 16 år

- Det är skönare att vara ute än inne! Sen på hösten finns det så mycket mysiga kläder att ta på sig när man går ut. Träffar ofta kompisar ute! På sommaren åker vi och badar. Sen är det härligt att sitta ute och grilla.

Vad är Utomhuspedagogik?

Text: Sammanställd av Camilla Bergholm, NCFE

Utomhuspedagogik är ett tematiskt och ämnesövergripande forsknings- och utbildningsområde, som fokuserar platsens betydelse för lärande, hälsa och rekreation. Att synliggöra människan och samhället i de lokala och globala kretsloppen är en viktig del av utomhuspedagogiken. Här finns utgångspunkter för praktisk miljölära, en bas för undervisning om vår kropp och hälsa, en plats för estetiska upplevelser, en plats för reflektion och en lärobok i alla ämnen.

Utomhuspedagogiken, är ett komplement till pedagogiken i "klassrummets" mer traditionella inlärningsmiljö, där lärandet oftast sker inom fyra väggar. Den bör ses som en naturlig del i lärandet, inom såväl förskola, grund- och gymnasieskola. Alla skolämnen kan mer eller

Foto: Camilla Bergholm

mindre praktiseras i en utomhusmiljö, en miljö som stimulerar till lärande och lyfter fram elevers nyfikenhet, kreativitet och samarbete i mer autentiska situationer där ”*verkliga*” fenomen äger rum.

Genom att förlägga undervisningen utanför klassrummet kan man levandegöra och gripa begreppen och därigenom komma i kontakt med reella processer. Undervisningen blir då både mer varierad och mer spännande än klassisk klassrumsundervisning, samtidigt som den stimulerar flera sinnen. Syftet är att förena hand - huvud och hjärtat i lärprocessen.

Utomhuspedagogik är ett sätt att:

- Arbeta ämnesövergripande.
- Kombinera praktisk miljölära med t ex undervisning om kropp och hälsa.
- Möta elevers olika inlärningsstilar.
- Ge variation i undervisningen.
- Möta barn i behov av särskilt stöd.
- Ge minnen och upplevelser.
- Skapa utrymme för reflektion och filosofi.

Sist men inte minst: Man kommer ihåg utemiljöer bättre än inomhusmiljöer!

Utomhuspedagogik i praktiken

Föräldrarna kan ibland ställa sig tveksamma inför undervisning utomhus. Det är därför viktigt att man på skolan ger tydlig information om vad man vill uppnå med undervisningen och gärna bjuder in föräldrarna att vara med på utomhuslektionerna.

Foto: Elias Fries, Hyltebruk

Att barnen inte har kläder efter väder kan vara ett problem. Men detta problem kan avhjälpas genom att föräldrarna får grundlig information från start om vad för sorts kläder barnen bör vara utrustade med. Barnen själva lär sig också allt eftersom, vilka kläder som fungerar bäst att ha på sig. Som pedagog är det även viktigt att se till så att eleverna är ordentligt rustade för

utevistelse samt att de känner sig torra, varma och mätta.

Förberedelser och tydlig information om eventuella förordningsregler är viktigt att klargöra innan man

ger sig ut med gruppen. Det kan vara bra att börja med en mindre grupp, exempelvis halva klassen åt gången, för att sedan gå över till full grupp när man känner sig lite säkrare.

Upplevda vinster och hinder med utomhuspedagogik

Att arbeta utomhus med eleverna anser de flesta lärare som någonting positivt. Dels lär sig eleverna att samarbeta, de blir pigga och glada, det teoretiska omsätts till verklighet och det är nyttigt att umgås med eleverna i andra sammanhang än i klassrummet.

Många goda skolexempel runt om i landet visar att övningar i språk och matematik lätt kan förläggas till skolgården eller närliggande park, även i urbana lärmiljöer.

En av svårigheterna med utomhuspedagogik kan vara de elever som inte är vana vid att vara utomhus. De kan lätt bli stökiga, okoncentrerade och förstöra

för de andra i gruppen. Många kan också uppleva en rädsla för att vistas i okänd miljö. Det finns därför flera fördelar med att redan från tidig ålder (förskolan) vänja barnen vid att vistas och undervisas utomhus. I tidig ålder tränas motoriken men även äldre elever kan vinna fördelar. De kan ofta förstå teoretiska modeller lättare om de får arbeta med flera sinnen som kopplar rörelse och handens kunskap till kunskapsinhämtning.

Andra svårigheter som en lärare kan uppleva är att det finns vissa hinder med att undervisa utomhus, som exempelvis för stora grupper och för få vuxna, tidsbrist, skolans läge, transportproblem, brist på pengar och egen kompetens inom kunskapsområdet.

Lärare som inte har naturen ”*runten knuten*” ser dessutom fler hinder än de som har naturen i närheten.

Vikten av en utbildad pedagog

Många lärare skyggar inför att undervisa utomhus på grund av bristande kunskaper. Miljöundervisningen

i naturen får inte bli något som bara specialister och biologer klarar av men samtidigt är det viktigt att pedagogen har grundkunskaper i utomhuspedagogik för att lyckas med sin undervisning. Här måste landets lärarutbildningar vara föredömen och skaffa sig kunskaper i utomhusundervisningens pedagogik och didaktik. På samma sett som man utbildar i specialpedagogik måste man också lyfta detta utbildningsområde vid landets alla lärarutbildningar.

Att välja bort undervisning utomhus på grund av bristande kunskaper kan undvikas genom att läsa enstaka kurser eller helt program i utomhuspedagogik. Det finns både Magisterutbildning och forskarutbildning vid Nationellt Centrum för utomhuspedagogik, vid Linköpings universitet. Besök deras hemsida www.liu.se/esi/cmu för mer information.

Många andra högskolor och universitet erbjuder också kurser och utbildningar i utomhuspedagogik, friluftsliv och liknande. Se respektive lärosäte för mer information eller besök hemsidan för högskolestudier: www.studera.nu Där hittar du kurser och program hos alla Sveriges universitet och högskolor och får mer information om behörighet och antagning.

Övrigt:

- Program och kurser: www.liu.se/ikk/ncu
- Kurser och konferenser: www.skogeniskolan.se
- Kurser och utbildningar: www.naturskola.se
- Utbildningar och aktiviteter: www.friluftsframjandet.se
- Fortbildningar och konferenser: www.ncff.nu

Stöd från forskningen

Kunskapsutvecklingen inom det utomhuspedagogiska området har ökat under de senaste åren. Beroende på vilka aspekter som sätts i fokus kan olika konstaterade mervärden med utomhus- och upplevelsebaserad undervisning lätt räknas upp.

Kunskap utifrån forskning visar bland annat att:

- En pedagogik som bygger på att alla sinnen - hela kroppen får göra praktiska erfarenheter kan göra

lärandet mer fördjupat och kunskaperna mer bestående.

- Förskolebarn som har tillgång till en omväxlande utomhusmiljö har färre sjukdagar, är friskare, leker mer variationsrikt, kan samarbeta lättare, får bättre motorik och kan koncentrera sig bättre.
- Elever och lärare som regelbundet vistas utomhus har lägre halt av stresshormonet kortisol än de som vistas inomhus. En för hög nivå av stresshormonet har en negativ inverkan på både koncentrationsförmågan och minneskapaciteten medan utvistelse i gröna miljöer kan ge en stressdämpande och återhämtande effekt.
- Utomhuspedagogik leder automatiskt till rörelse vilket inte bara stimulerar kreativa lärprocesser utan har även positiva fysiologiska effekter. Gröna ytor, skog och marker som stimulerar till ökad fysisk aktivitet kan ha förebyggande effekt när det gäller fetma, diabetes och benskörhet.

- Lek och vistelse i naturen före 11 års ålder ökar miljömedvetenheten (Environmentalism). Förutsättningar för en god miljö är en förståelse för de ekologiska sammanhangen. Först måste det finnas kunskap om hur naturen fungerar. insikt om ekosystemets sårbarhet och till sist en förståelse för människans ansvar för miljön.

Om du vill veta mer

I avhandlingen *"Handlingsburen kunskap - lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö"* av Anders Szczepanski, Linköpings universitet från 2008 finns en sammanställning av aktuell forskning. För mer information besök Nationellt Centrum för utomhuspedagogik och deras hemsida www.liu.se/esi/cmu

Vad säger styrdokumentet?

I läroplanerna för förskolan (Lpfö 98), för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) och för de frivilliga skolformerna (Lpf 94), förtydligas målen för den svenska skolan.

Att få lära med alla sinnen och på olika sätt

I Lpo 94 går att läsa att skolan ska främja elevernas harmoniska utveckling genom en varierad och balanserad sammansättning av skolarbetets innehåll och arbetsformer. Såväl intellektuella, som praktiska, sinnliga och estetiska aspekter ska tas hänsyn till. Alla sinnen bör medvetet engageras och stimuleras i de olika lärprocesserna. Elever bör inte bara kunna se och höra utan även kunna få lukta, smaka, känna och beröra.

Samtidigt betonas kunskap komma till uttryck i olika former såsom av fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Skolans arbete måste alltså inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer som samspelar med varandra, och tillåta olika former av lärande.

Även i flera av Skolverkets nya kursplaner för grundskolan finns det starka skäl till att ge sig ut i skolans närmiljö för ett upplevelsebaserat lärande.

Nya kursplaner utifrån Skolverkets förslag

I Skolverkets förslag till ny kursplan i idrott och hälsa i grundskolan betonas t ex att positiva upplevelser av rörelse och friluftsliv under uppväxtåren har stor betydelse för om en individ blir fysiskt aktiv senare i livet.

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska därför syfta till att eleverna både utvecklar ett intresse för och en förmåga att vara fysiskt aktiva och vistas i olika utemiljöer och naturen. Detta under årets alla årstider.

Eleverna ska kunna genomföra och anpassa utevistelser och friluftsliv efter olika förhållanden och miljöer. Samtidigt ska de kunna förebygga risker vid fysisk aktivitet samt hantera nödsituationer på såväl land och som i vatten.

I de nya kursplanerna för de naturorienterade ämnena ska undervisningen enligt

Skolverket bidra till att eleverna känner sig trygga att använda kunskaper i t ex biologi och fysik ute i naturen. Metoder och arbetssätt för att lyckas med detta är experiment, fältstudier och observationer i närmiljön.

För mer information om de nya kursplanerna besök Skolverkets hemsida www.skolverket.se

20 000 kronor i Stipendium

- till pedagoger som arbetar aktivt med utomhuspedagogik

I samband med Ljungbergsdagen i slutet av september delas årligen flera stipendier ut och då bland annat till en pedagog som utmärkt sig genom sitt arbete inom utomhuspedagogiken.

Eftersom Erik Johan Ljungbergs utbildningsfond vill uppmuntra lärandet som sker utomhus, finns ett stipendium för lärare som på ett aktivt och nyskapande sätt arbetar med lärande i utemiljön. Utomhuspedagogik ses som något som kan förstärka inlärnigen oavsett läroämne.

Stipendiet är på 20 000 kr och kan sökas årligen

av såväl en enskild lärare som ett helt arbetslag.

Sista ansökningsdag är 14 april varje år.

Mer information och ansökningsblankett finns att hämta på www.ljungbergsfonden.se

2010 års utomhuspedagogiska pris gick till:

Christina Svensson som är arkeolog och kulturmiljöpedagog vid Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen!

Foto: Per Nylander

Ett lustfyllt lärande kan väcka nyfikenhet i alla ämnen!

Detta kan vinnaren av 2010 års Ljungbergs stipendium Christina Svensson konstatera! Hon använder fornlämningar och arkeologi som en bas för att undervisa skolklasser vid ett av Sveriges märkligaste fornlämningsområde som är Anundshög strax öster om Västerås.

Namn: Christina Svensson

Arbetar som: Arkeolog och kulturmiljöpedagog

Gör på min fritid: Umgås med min familj

Läser gärna: Deckare

Äter och dricker: Gärna sushi och dricker när jag är törstig

Dolda talanger: Väntar jag fortfarande på att upptäcka

Juryns motivering beskriver hur Christina och hennes verksamhet för skolklasser är ett bra exempel på hur ett lustfyllt upplevelsebaserat lärande kan lyckas väcka nyfikenhet inom både historia, matematik och svenska. Anundshög är ett trivsamt friluftsområde där Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen bedriver guidning för skolklasser för att väcka intresse för det svenska kulturarvet och platsens potential för barns lärande.

Hur har ni lyckats kopplat ihop en kulturmiljö med olika skolämnena?

- Det började med att jag ville att skolklasserna skulle stanna längre tid när de var på guidning hos mig. Platsen är fantastisk med sina stora ytor och många fornlämningar. Så åk inte tillbaka till skolan! Stanna här! Det var vad jag ville förmoda lärarna. För att nå dit försökte jag komma på alternativa aktiviteter som skulle tilltala lärarna. Genom att kombinerade elevernas besök vid Anundshög med fler skolämnena funderade jag ut olika sätt att genomföra det praktiskt på plats.

Vilken respons har ni fått från de pedagoger och barn som ni har mött genom er verksamhet?

- Responsen har varit positiv från såväl pedagoger som elever. Eleverna gillar att fysiskt lösa uppgifter. I verksamheten strävar vi efter att ha roligt. Istället för att säga "Nu ska vi ha matematik!" kan man säga "Ja behöver hjälp av er att mäta de här stenarna!". Prova själva genom att ge eleverna ett måttband!

Vad är dina råd till de pedagoger och lärare som vill ta med sig sina elever och barngrupper till kulturhistoriska platser?

- Det något som jag verkligen uppmanar fler att göra för ofta finns en fornlämning i närmiljön. På nätet finns enkla sökmotorer för att hitta var de finns. Ett exempel på sökverktyg är www.raa.se/cms/fornsok/.

När du har hittat en plats gör vistelsen till ett äventyr och upptäck platsen tillsammans med barnen. Vad finns här och vad har funnits här?

Christina förklarar att istället för upptäckter även i närmiljön kan för många bli för stort. För att tackla detta bör läraren försöka avdramatisera det hela! Det går bra att bara ta på sig jackan och ge sig iväg men det är ett plus om man även lägger till en "mysfaktor" som att fika utomhus eller kanske grilla korv.

Men vad behöver pedagogerna/lärarna tänka på för att säkerställa ett lärande?

- Jag tycker det är bra att eleverna får vara delaktiga i förberedelserna om platsen de ska besöka. Vad ska vi se? Hur kan det ser ut i verkligheten. För hur länge sedan var det? Ett sätt att säkerställa lärandet är att också avsätta tid för reflektion över äventyret efteråt i lugn och ro. Här finns utrymme för att reda ut upplevelser och uppfattningar. Vad såg vi, vad bär jag med mig för kunskap av vårt äventyr? Jag uppmanar eleverna att återvända till platsen med t ex familjen och vara guide för dem. Berätta vad ni vet!

Hur kan utomhusbaserat lärande fungera med särskoleelever?

- Det fiffiga med utomhusmiljöer är att de ger stort utrymme för att anpassa verksamheten utifrån de enskilda elevernas behov. Utomhus finns något för alla!

Om man vill få hjälp med guidningar eller tips om kulturhistoriska platser så tipsar Christina om att man kan vända sig till ett lokalt länsmuseum eller en hembygdsförening. Eller så kan man läsa i lokahistorisk litteratur.

Om man ser en artikel i lokaltidningen om en arkeologisk grävning så tycker Christina att man ska försöka boka ett besök. För övrigt är *Forntiden*

runt hörnet av Jonathan Lindström och Sofi Hjort en inspirerande bok, hälsar den glada, natur- och forntidsnära pristagaren.

Text: Sofia Green

Foto: Bengt Wallén

Pedagogens verktyg!

Vi går ut för att lära in!

-Inspirationsmaterial från Elias Fries skola

På Elias Fries skola har man över tio års erfarenhet av att undervisa elever utomhus och dessa erfarenheter delar de gärna med sig. Du kan beställa filmer, böcker och arbetsmaterial som inspirerar och ger goda exempel på utomhuspedagogik i praktiken, forskning, lektionsförslag och mycket mer.

Vill du uppleva en annorlunda och inspirerande läromiljö? Elias Fries skola tar emot studiebesök och skräddarsyr dessa efter dina önskemål.

För mer information om beställningsmaterial och studiebesök gå in på hemsidan www.hylte.se/eliasfries eller maila eliasfries.skola@skola.hylte.se

Friluftten

- med naturen som utvecklingsresurs

På Friluftens hemsida håller man just nu på att samla in goda exempel och idéer.

Deras erfarenhet inom utomhuspedagogikens område är att det inte är möjligt att kopiera andras arbetssätt. Låt dig därför inspireras av de beskrivna övningarna och sätt sedan din egen prägel på genomförandet.

För lektionstips och inspiration besök deras hemsida www.friluftten.se

7 steg till en bra skolgård!

Låt *Barnens Landskap* hjälpa dig utforma en mer kreativ skolgård tillsammans med dina elever!

Detta är en informationsfilm från Barnens Landskap, innehållande sju steg till en skolgård för lek och lärande.

Kontakta Barnens Landskap för information om hur du kan beställa en DVD med filmen. www.barnenslandskap.com

Integrera utomhuspedagogik i undervisningen!

En skola som är utomhus större delen av dagen kräver lika mycket pedagogisk förberedelse som en vanlig skola. Trygghet och kontinuitet är nyckelord för att verksamheten ska bli bra.

(Tips! Dela upp klassen i mindre grupper åt gången om du känner dig ovan).

Praktiska Utomhustips!

- Sätt fast en äppelskrutt, en kapsyl, ett papper, och en platspåse på en bräda och gräv ner den. Vänta en månad, gräv upp brädan och se vad som finns kvar och vad som försvunnit. Ett annat alternativ är att ordna med en kompost som kan användas i undervisningssyfte.
- Använd måttband eller snören till att mäta och göra matteuppgifter ute som t ex att bestämma omkrets, diameter, radie eller Pi.
- Använd promenaden för att kombinera exempelvis fysisk aktivitet och språkinläring. Låt eleverna bidra med egna frågor till en tipspromenad på engelska. Efter rundan går man igenom alla frågorna och alla svaren muntligen på språket som är avsett att tränas på.
- Gör en tidslinje utomhus av ett långt rep och klädnypor. Kombinera t ex teknik, historia, Svenska och SO genom att låta eleverna söka efter, läsa och skriva om innovationer och händelser som kan relateras till en viss tidsepok. Eleverna får sedan i samspel placera ut sina exempel längs tidslinje för att till sist göra en presentation för de andra.
- Gör skolan grönare! Börja odla och låt eleverna sköta om olika områden i utemiljön.
- Ge egna namn på de olika platserna i uterummet.

Att lära in ute året runt

Författare: Mats Wejdmark, Robert Lättman-Masch

Med boken *Att lära in ute året runt* vill författarna visa hur man bedriver utomhusverksamhet hela året på Nynäshamns naturskola. Boken är indelad i 9 olika teman med hänvisning till läroplanens uppnåendemål för åk 5 och 9.

Här finns beskrivningar av utedagar, förarbete, efterarbete och olika övningar som skall inspirera till att våga ta steget och gå ut med sina grupper.

Att lära in Matematik utomhus

Författare: Kajsa Molander m.fl.

När matematiken möter verkligheten kan flera olika skolämnen integreras. Med cirka 140 övningar visar vi hur man kan komplettera sin vanliga matematikundervisning med att gå ut och göra matematik med hela kroppen och alla sinnen.

Övningarna är uppdelade efter uppnåendemålen i matematik för år 5 och år 9, för att få struktur. Inom varje klass är det ofta stor spännvidd mellan elevernas kunskaper. Därför passar många av övningarna för yngre elever också de äldre, och tvärtom. Omforma själv så att uppgifterna passar din grupp och ditt syfte.

Att lära Engelska UTE

Författare: Lotta Carlegård

Att lära in engelska ute ger dig inspiration till hur du kan lägga upp språkundervisningen ute, och ger tips om övningar som kan användas i skolans alla årskurser. De kan även lätt bearbetas till att passa undervisningen i andra moderna språk. Vid utevistelse blir muntlig kommunikation en naturlig del av lärandet.

Att lära Teknik UTE

Författare: Carina Brage

Denna bok placerar teknikundervisning i sin rätta miljö - utomhus. Boken innehåller en samling övningar som beskriver tekniken i vår vardag utifrån ett antal områden så som miljö, hemmet, vatten, eld, maskiner och teknikhistoria. Dessutom finns det även ett kortare kemiavsnitt och ett kapitel om säkerhet vid utomhusaktiviteter.

Tanken är att teknikundervisningen ska vara lika lätt att genomföra i som utanför klassrummets väggar. Genom studiebesök vid t ex ett reningsverk får eleverna en annan förståelse för tekniken jämfört med om de enbart skulle läsa om den. Sammanhangen blir mer konkreta när man befinner sig i den miljön där tekniken faktiskt finns.

Teknik är ett kunskapsområde som syftar till att vi ska förstå vår vardag, men för att förstå hur teknik fungerar måste man kombinera teori med praktiska övningar och experiment. Boken riktar sig till åk F-9.

Att lära Svenska UTE

Författare: Robert Lättman-Masch m.fl.

Att lära svenska ute vänder sig till pedagoger från år F-9 som vill arbeta med svenskundervisning i uterummet, där fantasi och lust att skapa utvecklas.

I olika miljöer tränar eleverna sin förmåga att uttrycka tankar och känslor, delta i samtal, reflektera och redovisa muntligt, samtidigt som de språkliga upplevelserna bearbetas, struktureras och dokumenteras. Naturkontakt och språkanvändning ger insikter om vikten av att delta i demokratiska processer för en hållbar värld.

Boken ger dig uppslag och inspiration för lektioner, övningar och aktiviteter så att du lätt kan ta steget ut med svenskundervisningen.

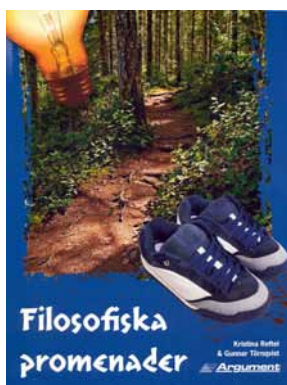
För beställning och mer information om dessa böcker besök Outdoor Teachings hemsida www.outdoorteaching.com

Filosofiska promenader

Författare: Kristina Reftel & Gunnar Törnqvist

Ett alldeles utmärkt exempel på hur man kan integrera ett ämne med fysisk aktivitet är, filosofi kombinerat med promenader. Promenaderna kan vara långa eller korta, i naturen eller i stadsmiljö men bestäm gärna i förväg vilken sträcka eleverna ska gå och hur lång tid de har på sig. Det viktiga är inte hur utan att det frimodiga och okonventionella tänkandet stimuleras.

Att arbeta med filosofiska promenader:

- Välj ett huvudtema för diskussionen, exempelvis godhet och ondska, och några följdfrågor som kan fungera som diskussionsunderlag under promenaden.
- Presentera temat för hela gruppen under en del av lektionen och värm upp diskussionen och besvara eventuella frågor.
- Låt dem sedan promenera i mindre grupper och diskutera vidare kring huvudtemat och följdfrågorna. Tanken är att promenaden ska ägnas åt samtal utan krav på redovisning. Vill man så är det förstås fullt möjligt att skriva ner sina tankar när man kommit tillbaka till klassrummet, kanske i sin egen filosofianteckningsbok.
- Låt samtalet fortsätta i storgrupp när man kommit tillbaka från promenaden.

Filosofiska promenader 2

Materialet innehåller 20 nya promenadämnen, där ämnena berör filosofiska frågeställningar: Skulle du vilja vara odödlig? Är det skillnad på att döda en kattunge eller en fisk? Vad är kärlek?

Promenaderna kan användas när som helst: på friluftsdagar, på en lektion, på idrottslektioner eller för att tillföra en dimension till återkommande ”gångrundor”. Frågeställningarna är anpassade för elever i skolår två och uppåt.

För beställning och mer information om materialen besök Argument Förlag AB:s hemsida www.argument.se

Med naturen som klassrum

Författare: Ulla Jinneland & Agneta Browne

Ett arbetsmaterial som du kan ladda hem på nätet. Tips och konkreta exempel på arbetsteman som stimulerar och utvecklar barns olika sinnen.

Besök www.dalslund.com/naturen/ så hittar du mer information.

Lekplatsfysik

En planerad plats som en lekplats eller skolgård rymmer många goda exempel på fysikens olika grunder. Man kan bland annat hitta fenomen som lutande plan, hävstång, friktion, rotation eller acceleration vilka alla kan upplevas med kroppen.

Genom olika mät- och tankeexperiment kan hela skolgårdens lekredskap bli utforskad med fysiken i åtanke.

Förslag på tankeexperiment och mätuppgifter hittar du via länken www.physics.gu.se/lekplats

Allemansrätten

– information på 15 olika språk

Du använder dig av allemansrätten när du går en promenad, paddlar kajak eller sitter på en sten och tänker.

Allemansrätten är en unik möjlighet för oss alla att röra oss fritt i naturen. Men vi behöver också ta ansvar för natur och djurliv och visa hänsyn mot markägare och andra besökare. Alltså inte störa – inte förstöra.

Information om allemansrätten finns på lätt svenska och 15 andra språk som man kan ladda ner som pdf-filer för utskrift och kopiering på Naturvårdsverkets hemsida www.naturvardsverket.se

SO, NO, språk, historia eller geografi i mobilen

Mobilestudy är ett enkelt nätbaserat gratisverktyg som både lärare och elever kan använda för att skapa flervalsfrågor som sedan besvaras antingen via nätet eller via elevernas mobiler. Verktöget kan i användas i ett inlärningsyfte i flera olika ämnen. Som exempel kan eleverna få veckans engelskaglosor direkt i mobilen, eller så eleverna få uppgifter med bilder som går ut på att fysiskt besöka olika historiska platser för att kunna ge rätta svaren. Olika experiment eller fältstudier går också att utforma för elevernas mobiler vilket gör undervisningen mer ”mobil” och roligare att ta med sig ut utanför klassrummet.

Programmet Mobilestudy går att ladda ned gratis via www.mobilestudy.org

Hur ska dagens ungdomar rustas för att anta morgondagens globala miljöutmaningar?

Ta del av erfarenheter från Världsnaturfondens modellskolor som tar ett helhetsgrepp kring skolan kring lärande för hållbar utveckling. På deras hemsida www.wwf.se finns bra material att ladda hem helt gratis!

WWF:s Elevrum

I elevrummet finns material riktat till elever. Här kan du lära dig mer om natur, miljö och hållbar utveckling. Här finns t ex interaktiva övningar, filmer och faktablad samt tips på projektarbeten.

WWF:s Lärarrum

Lärarrummet vänder sig till lärare och andra aktiva i skola och utbildning. Här kan du hitta material, fortbildningar och aktiviteter. Låt undervisningen bidra till ett lärande för hållbar utveckling.

För mer information besök Världsnaturfondens hemsida www.wwf.se

Flytta ut klassrummet till det svenska lantbruket!

Hur mycket äter en ko till frukost? Vilka är Sveriges vanligaste sädeslag? Hur planterar man ett träd? Jorden och skogen i stan vänder sig till elever som börjar årskurs 4-6, och anordnas under hösten på flera platser i landet.

Lärare och elever får följa med in i jordens och skogens kretslopp – med skörd, plantering och förädling – men även upptäcka matens väg från jord till bord.

På Lantbrukarnas Riksförbunds hemsida www.lrf.se hittar du mer inspirerande material att beställa för olika årskurser.

Lästips!

Friluftslivets pedagogik

Detta är en mycket uppskattad basbok i naturnära friluftsliv som förutom naturkunskap, friluftsteknik och utomhuspedagogik tar upp bl.a. ekologi, slöjd, hälsa, geografi, miljö- och samhällsfrågor.

I boken finns dessutom mängder av konkreta aktivitetsförslag – med andra ord en guldgruva för förskollärare, lärare, fritidsledare, naturguider och andra friluftssintresserade.

För beställning och ytterligare information besök Liber förlags hemsida www.liber.se

Varför sjunker inte äpplet?

- om utomhuspedagogik i Lunds kommun

Lust och nyfikenhet och jakt på nya utmaningar är motorn i barns fysiska, sociala och kognitiva utveckling. Hela kroppen behövs när barn lär och därför är utemiljön ett slags eldorado.

Utomhuspedagogik och sund livsstil har varit ett av sju utvecklingsprojekt i Lunds kommun under åren 2006–2008. Satsningen har gjorts utifrån målen i Utbildningspolitiskt program (UPP) för Lunds kommun.

I boken presenteras ett tiotal exempel från de sammanlagt 66 olika projekt som genomförts inom ramen för UPP- satsningen. Exempelen återges i form av intervjuer och boken avslutas med mer generella slutsatser man kan dra av en satsning som denna.

Boken vänder sig till pedagoger, planerare och andra med intresse för barn, utomhusbaserat lärande och utemiljöer för barn och unga.

För beställning och ytterligare information besök Moviums hemsida www.movium.slu.se

Miljöer för lek, lärande och samspel

Hur ser miljöer för lek, lärande och samspel ut idag?

Barns handlingar, upplevelser och erfarenheter är, förutom den sociala relationen till andra barn och vuxna, också sammanbundna med de inomhus- och utomhusmiljöer som de vistas i. Både fysiska och sociala miljöer utgör därför väsentliga förutsättningar för barns lek och lärande.

I boken belyser författarna olika aspekter av miljöns betydelse och problematiserar värdet av en kreativ, utmanande och utvecklande miljö. Betydelsen av hemliga lekvärldar, barns perspektiv samt samlek relaterat till olika lekmiljöer lyfts fram.

För mer information om boken besök hemsidan www.adlibris.com

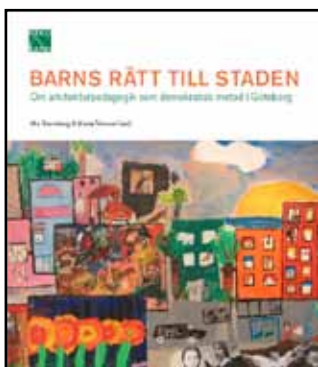
Lära genom upplevelser

Har platsen någon betydelse för lärandet? Att gå utanför klassrummet och använda verkligheten i undervisningen, är nödvändigt för alla elever, framför allt för barn med särskilda behov. För dessa elever behöver lärandet ske i miljöer som liknar dem som kunskapen ska användas i.

I den här boken vill vi visa hur vi arbetar på en specialskola – Åsbackaskolan – med att lära genom att uppleva utomhus i landskapet utanför klassrummet. Vi berättar om hur vi börjar med konkreta upplevelser i verkligheten, för att sedan successivt förstå det mer abstrakta – från praktik till teori.

Åsbackaskolan är en skola för elever med dövhet/hörselskador och utvecklingsstörning samt ytterligare funktionshinder och ingår i Specialskolemyndigheten. Författarna är specialpedagoger med mångårig erfarenhet av elevgruppen.

För mer beställning och mer information besök hemsidan www.bokus.com

Barns rätt till staden

Om arkitekturpedagogik som demokratisk metod i Göteborg Staden är föränderlig, där rivs och byggs, platser försvinner och nya kommer till. Allt som sker i och med staden påverkar oss. Alla har åsikter om stadens miljö, men alla vet inte att var och en också

har rätt och möjlighet att vara med och påverka hur staden ska vara beskaftad.

Barn och ungdomar har stor kunskap om sin egen miljö, och de har andra erfarenheter av att använda den än vuxna. Göteborgs kulturförvaltning anställde 2002 Sveriges första arkitekturkonsulent, vars roll är att finna former för hur barn och unga kan vara delaktiga i projekt kring vår fysiska miljö. De arkitekturprojekt som kulturförvaltningen driver i samverkan med andra skapar möjligheter som gör att barns och ungdomars röster hörs i planeringen.

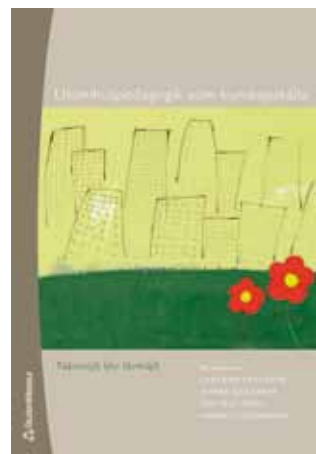
I boken berättar arkitekturkonsulenterna och arkitekturpedagogerna själva om hur de via sitt arbete utvecklat arkitekturpedagogik till en demokratisk metod i Göteborg.

För beställning och ytterligare information besök Moviums hemsida www.movium.slu.se

Utomhuspedagogik som kunskapskälla

- Närmiljö blir lärmiljö

Boken presenterar och beskriver de rika möjligheter till lärande som finns i den ömsidiga relationen mellan oss människor och de miljöer och landskap vi lever i. Författarna beskriver en tro på att ett rikt och harmoniskt förhållande till landskapet kan starkt bidra till vårt fysiska och psykiska välbefinnande. I boken förklaras betydande vinster för lärande, både inom och utanför utbildningssystemet om barn och unga tillbringar mer tid ute i landskapet. Såväl blivande som verksamma lärare men även andra med intresse för natur, ekologi och friluftsvksamhet kan finna boken läsvärd.

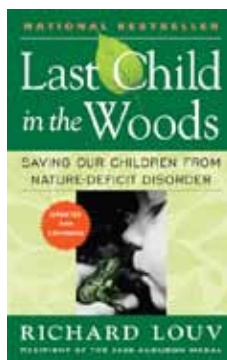

För beställning och ytterligare information: www.studentlitteratur.se

Utomhusdidaktik

En bok som visar på olika didaktiska perspektiv på utomhusundervisning. De didaktiska frågorna kring undervisningens innehåll och dess former diskuteras. Frågor som uterummets betydelse för lärande, naturumgängens estetik och förhållande till språket, praktiskt kunnande utomhus och användningen av kulturlandskapets eller skolträdgårdar i undervisningen tas upp. Likaså att bedriva naturskolor, uterummets betydelse för det egna växandet, kroppsupplevelser i naturen och biologisk analfabetism.

För beställning och mer information besök Studentlitteraturs förlag www.studentlitteratur.se

Last Child in the Woods

- Saving our children from nature-deficit disorder

En hyllad bästsäljare vars budskap är att barnen behöver naturen så mycket som naturen behöver barn.

Den senaste utgåvan av *Sista barnet i skogen* speglar de enorma förändringar som har ägt rum sedan första boken

publicerades. Det omfattar 100 åtgärder som kan vidtas för att skapa en förändring i samhället, skolan eller familjen, men även 35 diskussionsämnen för att inspirera människor i alla åldrar att tala om vikten av naturen i sitt liv.

Senaste forskningen från bland annat USA som bekräftar att naturen är en förutsättning för den fysiska och emotionella hälsan hos barn och vuxna tas även upp.

För beställning och ytterligare information besök www.richardlouw.com

Elias Fries i Hyltebruk - en skola där IT, miljö och utomhuspedagogik kombineras

På Elias Fries skola i Halland arbetar man nära naturen och med tydliga ramar och verktyg för att skapa en tillvaro där miljötänkande, IT och kulturarv är lika självklara begrepp som motivation, lek och lust.

Med sin undervisning vill man förmedla upplevelsebaserad kunskap och därmed ge alla sina elever möjlighet att lära utifrån egna behov. Genom att vara ute i naturen skapas andra förutsättningar för naturliga möten mellan elever och lärare. Lärarrollen får en annan innebörd, och de gamla invanda rollerna lärare - elev förändras och samtalen kan föras mer avslappnat. Läraren blir inte bara en som undervisar utan blir också en medupptäckare tillsammans med sina elever.

Kunskap anses gå hand i hand med naturen

Att arbeta nära naturen bidrar till en omväxlande undervisning och bidrar till att eleverna får ett naturligt förhållningssätt till naturen. Eleverna vid Elias Fries är vana att arbeta i grupp med kamrater

i den egna klassen såväl som med övriga elever på skolan. I de lägre klasserna är samarbetsövningar ett vanligt inslag i det utomhuspedagogiska arbetet.

Genom olika lekar gör man ett värdegrundsarbete som är roligt samtidigt som det ger en förståelse för hur alla i gruppen fungerar. Skolans personal har format ett antal "utomhusklassrum" som integreras på olika sätt i undervisningen.

Exempelvis får eleverna håva efter djur i skolans egen damm, lära sig svenska språket på "adjektivgatan" eller drömma sig bort i fjärlsträdgården. Ett annat exempel är att först arbeta teoretiskt i klassrummet med olika begrepp eller teman som sedan illustreras utomhus på olika sätt. För på Elias Fries skola går kunskapen hand i hand med naturen.

Med hänsyn till såväl natur, miljö och kultur

På Elias Fries skola genomsyras hela skolan av tankar om hänsyn till natur och miljö samt det kulturella sammanhang man ingår i. Skolan är byggd från grunden av miljövänliga material och består av åtta trähus placerade i trädgårdar med odlingslotter längs en "bruksgata" vilket anknyter till ortens historia som brukssamhälle.

Med trädgården in på knuten och tillgång till ett större grönområde finns gott om stimulerande utomhusmiljöer för arbete och avkoppling. Ett skogsområde på 16,5 hektar som Stora Enso ställt till skolans förfogande har fått namnet "Läroriket". Där har man byggt vindskydd och anlagt ett spår vilket går genom skogsområdet och passerar 10 olika biotoper.

Att systematiskt förflytta en del av undervisningen till t ex skogen formar en demokratisk miljö då man skapar goda förutsättningar för att ta hänsyn till det unika hos varje elev.

Personalen vid Elias Fries har sett en utveckling där elever som tidigare hämmats i klassrummet, blommat ut genom att de fått stimulans och utlopp för andra begåvningar än det stillasittande skolarbetet inbjuder till.

För mer information och kontakt besök Elias Fries hemsida www.hylte.se/eliasfries/

Text: Pia Horvart

Foto: Elias Fries skola

Skolans utemiljö har en stor potential

Skolans utomhusmiljö har en stor potential. Rasterna är viktiga för såväl leken, lärandet, hälsan, välbefinnandet, den fysiska aktiviteten och det sociala livet.

Skolgården och skolmiljön är för många barn och ungdomar ett slags socialt "frirum". Det som sker på rasterna kan fungera som en "övergångszon" i relation till klassrummets vuxenstyrning som gör det möjligt för barn att pröva sig själva i det mer jämbördiga samspelet med kamrater, samtidigt som vuxna finns i bakgrunden.

Utomhusmiljön är också en arena för aktivt lärande där skolgården utgör en länk till omgivande samhälle. Skolträdgårdar kan användas för att få ett mer elevaktivt lärande som drar nytta av det som utomhusmiljön erbjuder av distraktion, sinnlighet och öppenhet för infall och improvisation.

I rapporten "En skolgård för alla" skriver författarna att en positiv skolgårdsutveckling handlar om vad barn och vuxna gör utomhus. För en levande skolgård behöver skolans elever kontinuerligt vara aktiva med något som har med gården att göra som till exempel plantering av växter, skötsel av skolgårdsmaterial eller ägna sig åt organiserade lekar

och sociala aktiviteter.

Läsvärt om skolans utemiljöer!

- En skolgård för alla. Slutrapport 2006, HSO Stockholm stad.
- Skolgården - det gränslösa uterummet. Titti Olsson, Liber Utbildning AB.
- Gröna skolgårdar. Erfarenheter från ett projekt. Titti Olsson, Stad & Land serien nr 158.
- När skolgårdar blir en del av pedagogiken. Gröna fakta, nr 5/2002.

Dessa lästips men även annan information om skolans utemiljö finns på webbplatsen www.movium.slu.se

Likaså Malmö Naturskola har samlat exempel på hur skolans utemiljöer kan göras såväl pedagogiska, grönnare och mer inspirerade. Möjligheterna som finns utomhus i närmiljön är det som står i fokus. Mer information finns på webbplatsen www.natur.pedc.se

Äventyrspedagogik - Lärande genom äventyr och rörelse/ upplevelser och reflektion

På lärarutbildningen vid Luleå tekniska universitet började man för ett tiotal år sedan, som första utbildning i Sverige, använda begreppet äventyrspedagogik.

Sedan dess har begreppet utvecklats till att omfatta en rad metoder för undervisning, lärande, personlig- och grupputveckling anpassat till alla åldrar från barn till vuxna. Även om äventyrspedagogiken är anpassad till skolans verksamhet i första hand, kan flera av

metoderna tillämpas med fritidsgrupper eller inom den sociala barn- och ungdomsverksamheten.

Eftersom det är ett sätt att se på lärande och utveckling ur ett helhetsperspektiv så handlar det inte om enstaka aktiviteter isolerade från ett pedagogiskt sammanhang. Lärande och hälsa är dock två centrala begrepp i äventyrspedagogiken. Metoderna och aktiviteterna är ofta utformade så att de flesta av

skolans ämnen och kunskapsområden kan integreras, samtidigt som deltagarna också ska kunna lära sig mer om sig själva och hur de fungerar i grupp.

Lärande genom rörelse, samarbete i grupp, tidigare erfarenheter och nya upplevelser är den pedagogiska basen för äventyrspedagogiken. Målsättningen är att olika situationerna ska beröra individen känslomässigt, hela kroppen, flera sinnen men även lärstilar ska stimuleras.

Jag lär mig effektivt om jag:

1. först får vara med om och själv uppleva med hela kroppen och många sinnen
2. blir känslomässigt berörd och engagerad av upplevelserna
3. reflekterar över och ger uttryck för det jag upplevt
4. sedan får hjälp att bearbeta tankar kring det jag upplevt så att jag får nya kunskaper
5. och slutligen får testa mina nya kunskaper

Källa: www.lb.luth.se

För mer information om äventyrspedagogik och kurser besök Luleå tekniska universitets hemsida www.lb.luth.se

Tankesmedjor om friluftsliv

Det finns många olika slags aktörer som på ett eller annat sätt arbetar med friluftsliv. Naturvårdsverket driver bland annat nätverk, arrangerar konferenser och tankesmedjor för att främja, samordna och stimulera till ett rikt friluftsliv.

De så kallade Tankesmedjorna bygger mycket på delaktighet och är till för alla som arbetar med friluftsliv i ideell organisation, kommun, myndighet, företag eller branschorganisation. Mötesplatserna brukar arrangeras i februari eller mars varje år och behandlar olika teman varje gång.

År 2010 var temat *Folk och natur 2010 - Framtidens friluftsliv* och år 2008 var temat *Fritt fram för friluftsliv och utomhuspedagogik*. All dokumentation finns samlad på Naturvårdsverkets webbsida: www.naturvardsverket.se

För den som är intresserad av utomhuspedagogik är skriften *Fritt fram för friluftsliv och utomhuspedagogik* mycket läsvärd!

Geocaching - lockar ut ungdomar i naturen

En modern form av orientering som har ett inslag av skattjakt!? Ja, så kan begreppet Geocaching beskrivas då GEO betyder jord eller mark och CACHING kommer från det engelska ordet cache som betyder gömställe.

Geocaching började utövas i USA år 2000 då det blev möjligt för allmänheten att via GPS-mottagare ta emot positionsbestämningar eller så kallade koordinater från satelliter som kretsar runt vår jord.

Det man behöver för att bedriva Geocaching är alltså en GPS och tillgång till internet för att kunna gå in på sidan www.geocaching.com. Där står allt man behöver veta för att skapa sig ett konto som gör det möjligt att söka koordinater till olika gömställen som finns runt om i Sverige och i världen.

För det finns redan massor av redan aktiva *Geocahare* som roar sig med att lägga ut så kallade *cacher* som sedan registreras på hemsidan så att andra kan ge sig ut och leta. Man kan givetvis också lägga ut

egna cacher på nätet när man blivit varm i kläderna.

En cache kan finnas i många skepnader men det vanligaste är en sk singelcache vilket är en liten burk eller liknande med en loggbok och en penna i. När man väl funnit en cache så får man anteckna sitt namn och datumet i loggboken. Det finns även cacher med högre svårighetsgrad placerade i olika terräng. Men det kan likaväl finnas cacher mitt i staden.

Ibland utvidgas cachen till en så kallad multicache där man vid första positionen får en ledtråd som ger en koordinaten till nästa ställe där man får en ny ledtråd tills man når fram till ett slutligt gömställe.

En speciell variant Geocaching är sk Eventcaching där koordinaterna för platsen där man skall mötas läggs ut på samma sätt som för en vanlig gömma men med tillägget att de bara gäller ett visst datum och klockslag. Olika event kan ha olika inslag som t ex grillkvällar eller föreläsningar.

För mer information besök www.geocaching.se och www.geocaching.com

Lästips om vad man kan göra med GPS i mobilen

På webbplatsen Lärarnas Nyheter finns nyheter och material samlat från Lärarförbundets samtliga 15 tidningar, från förskola till högskola. Använd sökrutan till höger om Lärarnas Nyheter logga för att söka efter t ex artiklar.

För lästips om vad man kan göra med GPS i mobilen skriv sökordet: Ute blir inne med GPS. www.lararnasnyheter.se

Parkour

Parkour eller *Street running*, kommer ursprungligen från Frankrike och betyder kort och gott "hinderbana". Utövningen är en fri blandning av akrobatik, gymnastik och klättring i kombination med löpning och fysiska övningar.

Parkour har aldrig inneburit någon slags tävling utan är snarare en metod för att träna upp sina olika förmågor i och med att man tar sig förbi hinder på

diverse ställen. Det viktiga är att kunna röra sig på ett smidigt, kontrollerat och snabbt sätt genom alla sorters miljöer. Kroppen blir som ett hjälpmedel för att kunna förflytta sig från en punkt till en annan, och då på ett så snabbt, effektivt och kontrollerat sätt som möjligt. Hinder kan vara allt i omgivningen från

hustak, stolpar, bänkar och trottoarkanter till träd, stenar, staket och murar.

Volter och annat som anses ineffektivt klassas som art du *déplacement*, eller så kallad free running. Ett vanligt missförstånd är att utövning av gatuakrobatik och streetstunts är bundet till parkour. I media kan parkour ofta vara förknippat med halsbrytande, livsfarliga stunt men målet är att utifrån sin förmåga utveckla sin fysiska och mentala potential. Parkour, art du *déplacement* och freerunning är inte, och har aldrig varit, förknippat med vårdslöshet. För målet är i motsats att kunna träna hela livet utan långsiktiga och kortsiktiga skador.

Om du är nyfiken på Parkour

Läs artikeln *Fria att klättra på väggarna* som finns på webbplatsen Lärarnas Nyheter www.lararnasnyheter.se

Se videoklippen *Traceuse Sweden Parkour* – Josefine 2010 eller *Parkour girl bellka summer 2010* som visar två tjejer som utför parkour www.youtube.com

Utenavet

- ett nationellt nätverk för främjande av utomhuspedagogik

Utenavet utgörs av sex olika parter som alla vill lyfta fram utomhuspedagogiken som något betydelsefullt för såväl samhället som för barn och vuxnas hälsa och utveckling.

Nätverket sprider bland annat goda exempel på hur utomhusbaserat lärande kan fungera i praktiken, kan se platsen som betydelsefull för lärandet och vill öka förståelsen för hur natur- och kulturupplevelser som metod kan levandegöra läroplanens olika mål.

För Utenavet är forskning en given bas för de kunskaper och information som förmedlas. Nätverket vill gärna visa på vilka olika slags utbildningsmöjligheter som finns t ex i form av universitetskurser samt sprida inspirerande läromedel.

Tillsammans arrangerar samarbetsparterna nationella konferenser om utomhusbaserat lärande med olika teman som hälsa, lärande och lek samt mångfald och lärande i stadens natur och kulturmiljö.

För att veta mer nätverket besök deras hemsida www.utenavet.se

Vi som ingår i Utenavet är:

NCFF

Regeringen inrättade år 2004 ett Nationellt centrum för främjande av god hälsa hos barn och ungdom (NCFF) vid Örebro universitet.

Sedan dess har NCFF haft till uppgift att brett stödja Sveriges skolor i deras hälsofrämjande arbete men med ett särskilt uppdrag kring fysisk aktivitet och maten i skolan.

Genom att bland annat arrangera lokala mötesplatser och konferenser, bistå med konsultativt stöd och kunskap om forskning och utvecklingsprojekt vill NCFF synliggöra en helhetssyn på sambandet mellan fysisk aktivitet, matvanor samt barns och ungdomars lärande och utveckling.

Samverkan mellan universitet och högskolor, kommuner, skolhuvudmän, myndigheter, intresseorganisationer och lokala organisationer är ett annat viktigt verksamhetsområde. Liksom att vidareutveckla hemsidan som är viktig i kommunikationen med lärare, pedagoger, skolledare, föräldrar etc. Även arbetet med att ta fram nationella utmaningar som exempelvis *Gå och cykla till skolan*, *Årets idrottslärare* eller *Årets Hk-lärare*.

Nyhetsbrev, olika publikationer och rapporter publiceras årligen inte bara inom områdena fysisk aktivitet och maten i skolan utan även för områdena utomhuspedagogik, fritidspedagogik och gå och cykla till skolan. Oavsett område så vill NCFF framhålla vikten av att lärandet bör utgå från att använda hela kroppen och alla fem sinnen.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.ncff.nu

Nationellt Centrum för utomhuspedagogik

Nationellt Centrum för utomhuspedagogik, NCU i Vimmerby är Linköpings universitets kunskapscentrum för lärande och upplevelser utomhus.

De tre områden som NCU främst har utvecklar sina verksamheter inom är:

- Barns lek, lärande, utveckling och hälsa.
- Fritid, rekreation, turism och besöksnäring.
- Personal, ledarskap, organisation och miljöarbete.

NCU kan ge kunskapsstöd till den som vill utveckla verksamheter och grupper inom eller med hjälp av utomhuspedagogik men arrangerar även egna seminarier, konferenser och workshops samt vill stimulera tillämpad forskning om utomhuspedagogiska miljöer, upplevelser, och aktiviteter och dess effekter på människor, grupper, organisationer och företag.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.liu.se/ikk/ncu

Skogen i Skolan

Skogen i Skolan är ett nationellt samverkansprogram mellan skolan och Sveriges skogliga intressenter som har verksamheter runt om i hela landet.

Syftet med de olika verksamheterna är att öka lärares och elevers kunskaper om skog och alla dess värden.

Skogen i Skolans pedagogiska idé bygger på att så långt som möjligt koppla samman teori med praktik. Målgruppen är lärare, lärarstudenter, elever och skolledare.

- På hemsidan finns övningsdatabas, info om regionala kontaktpersoner, fakta om skogen och skogsindustrin, och nyheter från skol- och skogsvärlden. Det finns även en möjlighet att fråga forskare om skogen.
- Studiebesök på industrier eller i skogens olika miljöer är något som ordnas efter skolornas behov.
- Kompetensutvecklande kurser, konferenser och seminarier i utomhuspedagogik med inriktning mot skog anordnas för lärare flera gånger per år, men främst under vår och höst.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.skogeniskolan.se

Naturskoleföreningen

Naturskoleföreningen är sedan 1986 en intresseförening och ett forum för alla de som arbetar med utomhuspedagogik. Föreningens motto är "att lära in ute". Positiva upplevelser i naturen ses som grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. För kunskap om naturen - börjar i naturen!

Medlemmarna består både av enskilda pedagoger och institutioner som skolor och förskolor, men framförallt många naturskolor. Som medlem får man tidningen Bladet som kommer ut fyra gånger per år. Bladet är ett sätt för Naturskoleföreningen att sprida olika utomhuspedagogiska idéer.

Naturskolan är oftast en kommunal verksamhet och fungerar som en resurs för pedagoger i skolor och förskolor. Till naturskolan kommer barn och elever för att uppleva och lära i natur- och kulturmiljö. Naturskolan kan också besöka enskilda skolor och förskolor och bedriva den utomhuspedagogiska verksamheten på gården eller i skolans närmiljö.

Målet är att det utomhuspedagogiska arbetssättet ska spridas och bli en naturlig del av skolans och förskolans verksamhet. Därför riktar vi oss också direkt till lärarna och pedagogerna i förskolan, där vi genom kursverksamhet, nätverk och inspirationssträffar sprider idéer, metoder och material som underlättar för pedagogerna att ta steget ut med sina grupper.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.naturskola.se

Friluftsförbundet

Friluftsförbundet har guidat människor till små som stora äventyr i naturen i över 100 år, ända sedan 1892. Vi älskar friluftsupplevelsen och vill att så många som möjligt ska upptäcka vår fantastiska natur genom våra aktiviteter.

Friluftsförbundet är en ideell riksorganisation med närmare 100,000 medlemmar. Friluftsförbundet erbjuder medlemmarna ett smörgåsbord av olika friluftaktiviteter. Några exempel på det är; Skogsmulle, skidor, skridskor, snowboard, fjällturer, klättring, paddling, stavgång och inte minst ett lärande för livet genom våra I Ur och Skur skolor.

Friluftsförbundet verkar för att alla ska få chansen att uppleva naturen i närmiljön och i friluftsområden, därför värnar vi starkt om vår allemansrätt.

Friluftsliv och utomhuspedagogik med upplevelsebaserat lärande både inne och ute är grunden i I Ur och Skur pedagogiken för förskola, skola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Att få uppleva och undersöka med alla sinnen ger fördjupade kunskaper. Att få naturkänsla och kunskap om olika miljöer skapar en medvetenhet som leder till en hållbar utveckling i praktiken.

Friluftsförbundet har ungdomsverksamhet som till exempel skidåkning och mountainbike. TVM - Tre Vildmarks Mål är för ungdomar i högstadietiden. Skogen, vattnet och fjället kan vara målet och vägen dit kan vara kantad av äventyr och upplevelser.

Friluftsförbundet utbildar i ledarskap, teknik och metodik inom alla sina verksamheter.

Friluftsförbundets lokalavdelningar och regioner kan berätta mer om aktivitetsutbudet som finns, vilka utbildningar som är aktuella eller tipsa om annat som har med friluftsliv och utomhuspedagogik att göra.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.friluftsförbundet.se

Movium

Movium är ett nationellt centrum som finns vid

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU med uppgift att stimulera kontakter mellan forskning och praktik i frågor om stadens utemiljö och dess betydelse för urbana livsformer. Movium bär även ett nationellt ansvar för att samordna, utveckla och sprida kunskap om utvecklande utemiljöer för barn och unga. Vardagens alla miljöer kan ses som viktiga utvecklingsmiljöer för barn och unga. Det innebär att vardagens alla utemiljöer i såväl städer som tätorter måste betraktas som arenor som barn och unga med stigande ålder och mognad ska kunna tillägna sig.

Movium har kunskapen om utvecklande utemiljöer som sätter lusten, spänningen och nyfikenheten i centrum. Utemiljöer som lockar till spontan såväl som organiserad lek. Utemiljöer som tillåter att barn och unga kan skapa och utforma sina egna platser och aktiviteter. Moviums roll är att kritiskt granska och visa exempel på hur planeringen kan skapa förutsättningar för barn och unga att upptäcka och skapa egna platser, till exempel genom att underlätta för dem att röra sig fritt på egen hand.

För mer information och kontaktuppgifter besök hemsidan www.movium.se

Forskning

Handlingsburen kunskap

- Lärares uppfattningar om landskapet som lärandemiljö

En licentiatavhandling med temat att försöka fastställa utomhus undervisningens kärna som den uppfattas av lärare verksamma inom området. Anders Szczepanski disputerade år 2009 och avhandlingen finns att ladda ned som fulltext via Linköpings universitets hemsida www.liu.se (Tips! använd "Szczepanski" som sökord)

Metoder för att förstå barns erfarenheter av utemiljön

Barn har både goda och djupa kunskaper om sin egen utemiljö men ges sällan tid eller möjlighet att berätta om den.

Sofia Celes avhandling från år 2006 visar att barn förmedlar sina kunskaper och önskemål om sin utemiljö på bästa sätt under en promenad, och då gärna med en kamera till hands.

För att ladda ned avhandlingen som besök Stockholm universitets hemsida www.su.se
(Tips! använd "Sofia Celes" som sökord)

Utemiljöernas inverkan på barns omedvetet hälsobeteende

Genom SCAMPER- ett forsknings- och samarbetsprojekt har Centrum för folkhälsa studerat vilken effekt utemiljöerna har på spontan fysisk aktivitet och exponering av UV-strålning från solen hos 4-6-åringar i Stockholmsområdet.

Under tolv dagar i maj-juni år 2004 genomfördes stegräkning och UV-mätning på elva förskolor som skilde sig åt i sin fysiska utemiljö när det gäller vegetation, topografi, utrymme, frihimmel och pedagogik.

Det visade sig att förskolebarn med tillgång till mycket vegetation tar 21 procent fler steg per minut än barn som inte har tillgång till sådan miljö. Förskolornas utemiljö visade sig också vara en viktig faktor för en minskad exponering för ultraviolet strålning.

Den fullständiga rapporten finns som pdf på Karolinska institutets hemsida www.folkhalsoguiden.se
(Tips! använd "Scamper" som sökord)

Friluftsliv inom ramarna för skolämnet idrott och hälsa

Även om friluftsliv ses som ett viktigt inslag inom ramarna för kursplanen för skolämnet idrott och hälsa så märks det inte direkt i hur idrott och hälsas undervisningen fungerar.

Erik Backman disputerade år 2010 med sin avhandling i utbildningsvetenskap vid Stockholms universitet.

Den som vill läsa mer om bland annat olika alternativa sätt att tänka kring friluftsliv undervisning inom både grundskola och lärarutbildning, eller nya sätt att formulera friluftsliv och naturmöten i skolans

styrdokument, kan hitta avhandlingen på Stockholms universitets hemsida www.su.se
(Tips! använd "Erik Backman" som sökord)

Friluftsliv i förändring

Friluftsliv i förändring är ett tvärvetenskapligt, nationellt forskningsprogram som studerar friluftsliv och naturbaserad turism i Sverige.

Avsikten är att fånga friluftslivets bredd och dynamik i ett föränderligt samhälle. Programmet är ett nätverk av 18 forskare från sju olika universitet och högskolor runt om i landet.

Forskningen är finansierad av Naturvårdsverket. och är du intresserad av att veta mer besök hemsidan www.friluftsforskning.se

Länktips!

För dig som vill veta mer om utomhuspedagogik, få fler tips om litteratur och fortbildningar kan använda någon av följande länkar:

[The European Institute of Outdoor Adventure Education and Experiential Learning \(EOE\)](http://www.eoe-network.org)

Ett europeiskt nätverk för t ex ungdomar, ungdomsledare vid icke statliga organisationer, grundskollärare, akademiker och studenter vid högskolor och universitet som alla har ett intresse av äventyrspedagogik och erfarenhetsbaserat lärande. www.eoe-network.org

Malmö naturskola

Aktivitetstips, fortbildning och filmer, gröna skolgårdar, en rad olika goda idéer för förskola och skola. www.natur.pedc.se

Centrum för Plats och Lärande

En interaktiv mötesplats för forskare och praktiker som intresserar sig för platsens betydelse för lärandet och lärandets betydelse för platsen. Här kan du hitta konferenser, litteraturtips och andra forskare och praktiker med liknande intressen. www.placelearning.org

[Utvecklande miljöer för barn och unga](http://www.barnute.nu)
www.barnute.nu

Naturskoloföreningen

Bra tips på litteratur och förteckning över landets naturskolor. Naturskolans idé är att använda utemiljön och naturen som bas för kunskapsbyggande. www.naturskola.se

Naturvårdsverket

En myndighet med stor kunskap om friluftsliv, allemansrätten, naturvägledning samt mycket mer.
www.naturvardsverket.se

Outdoor Environmental Education

Information om kommande, men även avslutade kurser. www.kinda.se/ode

GRUL

GR Upplevelsebaserat lärande arbetar med inspirerande och annorlunda metoder hämtade från spelpedagogikens värld och sätter in dem i nya miljöer i utbildningslandskapet.

www.grul.se

Svenskt Friluftsliv

Svenskt Friluftsliv har enskilt, eller i samarbete med de 22 ideella friluftsförbund som tillsammans bildar Svenskt friluftsliv, gett ut flera olika rapporter inom området friluftsliv.

www.svensktfriluftsliv.se

Utomhus.nu

Litteratur och länkar för utomhuspedagogik.

www.utomhus.nu

WWF

Världsnaturfondens Naturvaktarna är ett redskap för att hitta en struktur för sin utomhusundervisning.

www.wwf.se/naturvaktarna

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen arbetar med att lyfta fram skogens värden för rekreation och friluftsliv, samt att öka medvetandet om skogens betydelse. I Bokhandeln på deras hemsida finns bra material att beställa.

www.skogsstyrelsen.se

Utikuligt

UTIKULIGT vill hjälpa oss att förstå vilka möjligheter man har genom att använda sig av naturen till att nå läroplanernas mål.

www.utikuligt.se

Övrigt

Visste du att...

- Intresset för och idéerna om "out door learning" och "open-air classroom" fanns redan på tidigt 1800-tal i USA.
- Forskning visar att barn kommer ihåg 50 procent av det de hör och ser, men minns 80 procent av det de upplever.
- Barn som har tillgång till en omväxlande utomhusmiljö har färre sjukdagar, är friskare, leker mer variationsrikt, får bättre motorik och kan koncentrera sig bättre.

Hela kroppen behövs för att lära!

*Ögon kan se och öron kan höra men händer
vet bäst hur det känns att röra.
Huden vet bäst när någon är nära
Hela kroppen behövs för att lära.
Hjärnan kan tänka och kanske förstå, men benen
vet bäst hur det är att gå.
Ryggen vet bäst hur det känns att bära.
Hela kroppen behövs för att lära
Om vi skall lära oss nåt om vår jord, Så räcker det
inte med bara ord. Vi måste få komma det nära;
Hela kroppen behövs för att lära.*

(Dikt av okänd författare)

NCFF Nyhetsbrev

Nyhetsbrev från NCFF utkommer 4 gånger per år. Dessa är helt gratis att prenumerera på!

Anmäl dig på vår hemsida www.ncff.nu för att bli prenumerant.

Vid frågor eller tips på innehåll så kontakta oss gärna via e-post: camilla.bergholm@oru.se

Ansvarig utgivare: Charli Eriksson
charli.eriksson@oru.se

Kontaktperson: Camilla Bergholm
camilla.bergholm@oru.se

